

འཕྲིན་ལྗང་། als boodschappers

[links] Een cairn naast het heilige zoutmeer Namtso, Tibet.

[rechts] Stupa in de Tibetaanse wijk, Kathmandu, Nepal.

Zolang als ik mij kan herinneren hebben vlaggen me gefascineerd. In mijn eerste levensjaren, één dag voor mijn verjaardag, brabbelde ik altijd verlangend 'Gaan jullie het feest ophangen?' Waarna bij mijn ontwaken het hele huis versierd was met tientallen vlaggetjes. Ieder jaar dezelfde, want traditie vermag ook wat.

Later kreeg ik besef van onze nationale driekleur op feestdagen die we in het hele land vieren. Die vlag staat toch echt voor een apart gevoel. We noemen het 'het nationale gevoel'. Is het vaderlandsliefde? Iets van samen-zijn, een-zijn? Herinneringen, een gezamenlijk verleden hebben met lief en leed. Dat wapperende stuk textiel roept veel gevoelens op.

Wereldwijd gebruik

Later, toen ik veel ging reizen kwam er een keur aan vlaggen voorbij. Allemaal anders, maar wel met een aantal dezelfde kenmerken, zoals nationale symbolen, speciale vlakverdelingen en altijd kleurrijk. Ook de verschillende religies maken gebruik van vlaggen en vanen om hun feesten te vieren. Meestal jaarfeesten en heiligendagen.

Waarom is deze uiting van 'feest' zo wereldwijd verspreid en lijkt al zo oud als de mensheid? Het is ongetwijfeld een blikvanger, zo'n vrolijk wapperende lap stof. Het trekt de aandacht en is levendig, omdat de wind soms hard en dan weer zacht blaast. Het is speels en zo maakt het bij de omstanders positieve gevoelens los. Het is feest! Ik fotografeerde en kocht die vlaggen in tal van landen waar ik werkte aan exposities bedoeld voor musea in Nederland.

Tibetaanse gebedsvlaggetjes

Mijn grote liefde werden de vlaggen uit het Himalayagebied, de Tibetaans boeddhistische gebedsvlaggetjes. Deze vlaggen hebben nog een extra boodschap. Ze zijn bedrukt met veelzeggende symbolen en heilige afbeeldingen naast gebeden, wensen en mantra's in de Tibetaanse taal. De wind laat ze niet alleen wapperen, waardoor we

afwisselend de voorstelling goed en slecht zien, maar de wind is ook de transporteur van die wensen en gebeden. Deze moeten waaien met de wind, opgaan naar de godenwereld, naar de specifieke plek waar ze gehoord en verhoord kunnen worden. De natuurkrachten als hulpmiddel, als intermediair tussen mensen en goden.

Bon-religie

In de Himalaya, in het Tibetaans boeddhistische gebied, leeft al vanouds een animistisch besef, Bon-religie genoemd, waarbij alles in ons bestaan beziel is. De ganse natuur: water, wind, bomen, stenen. Alles heeft verschillende positieve en negatieve krachten en energie in zich en kan gebruikt en gemanipuleerd worden. Vaak was het een sjamaan, die als leider binnen de gemeenschap deze zaken beheerste. Nadat het boeddhisme vanuit India naar Tibet kwam in de 7e eeuw, bleven nog veel van deze animistische waarden en gebruiken doorwerken. En zo ontstond in Tibet een heel speciale richting binnen het boeddhisme. De gebedsvlaggetjes zijn hier een duidelijk voorbeeld van.

Bergtoppen zijn geliefd

Overal, waar je ook bent in de Himalaya, waaien en wapperen deze vlaggetjes. Ze geven degenen die ze opgehangen hebben hoop op verbetering van de persoonlijke situatie.

Sinds de annexatie van Tibet door de Chinezen in 1949 is het ook een blijk van het streven naar vrede en het behoud van de eigen identiteit. Inmiddels zijn bijna over de hele wereld de gebedsvlaggetjes bekend geworden en zien we ze hangen en wapperen als teken van solidariteit met de Tibetanen in het thuisland en in ballingschap. De vlaggetjes worden aangetast door regen, wind en zonneschijn. Ze blijven jaren hangen. Zo waaien er soms nog slechts verschoten flarden stof van wat eens bij het ophangen fleurige lapjes waren in vijf verschillende felle kleuren. Op bepaalde feestdagen, jaarlijkse of incidentele zoals een opening van een gebouw, worden lijnen van honderden meters vlaggen opgehangen. Soms van de ene bergtop, over de vallei heen, naar een andere top.

Bergtoppen zijn geliefde plekken om vlaggetjes op te hangen. Ze zijn dicht bij de goden en iedereen zal die gelegenheid niet voorbij laten gaan om er kleine papiertjes met het Windpaard erop in de lucht te gooien. Ondertussen wordt er luid 'Jha-gyel-

lo!' geroepen, dat zoveel betekent als 'Overwinning aan de goden!', een gebed voor gezondheid, geluk en vrede. Ook bruggen zijn vaak vol versierd met vlaggetjes. Zij zijn een letterlijk voorbeeld van een overgangssituatie. Vlakbij heilige plekken, waar vaak ook één of meerdere kloosters zijn, lijken er soms wel watervallen van gebedsvlaggetjes van alle berggruggen naar beneden te stromen.

Molens

Ik heb vaak gelopen door deze streken. In Dharamsala in de heuvels en bergen van Noordwest-India, woonplaats van de Dalai lama en waar de regering van Tibet in ballingschap zetelt. In Ladakh, nog veel noordelijker in India, ook wel Klein Tibet genoemd, in Tibet zelf en in Nepal.

Het gevoel dat mij steeds overweldigt, lopend over grasvlakten en rotspaden, tussen heuvels met duizenden wapperende vlaggetjes, zou ik niet beter kunnen omschrijven dan als magisch. Er heerst een magische sfeer, die de geest doet waaien.

Bergtop, dicht bij de hemel, Tibet.

Klaterende bergbeekjes glinsteren in de zon en soms is daarin een mechaniekje aangebracht en wordt gebruik gemaakt van de kracht van het stromende water. Wij, in de Lage Landen kennen dat natuurlijk ook al eeuwen. Molens, ouderwetse wind- en watermolens die graan, verfstoffen en vodden (ver) maalden en nu de moderne windmolens, die ter land en ter zee energie opwekken.

Maar watermolens, die gebeden de wereld insturen, dat was een ongekend principe, behalve dan in het Tibetaans boeddhisme. Een mechaniek in het stromende water dat een ronde trommel aandrijft om rond te draaien met daarin een dikke rol papier, bedrukt met gebeden en mantra's, die zo ook hun zegeningen de wereld in brengen. Het meest bekend zijn de gebedsmolens, die met de hand gedraaid worden, maar deze watermolens draaien zonder veel inspanningen rond.

Mantra's

Mantra's zijn krachtige heilige spreuken, die tijdens

gebed of meditatie steeds herhaald worden. De beroemdste mantra is 'Om Mani Padme Hum', ofwel 'O, Juweel in de Lotusbloem'. Ik vertaal dat vaak in 'Oh, Liefde/Wijsheid in een Mensenhart', want dat is toch de essentie waar het in ons leven om draait. Het is de mantra van Avalokiteshvara, de belichaming van liefde en mededogen. Behalve op de vlaggen en in de gebedsmolens wordt deze mantra geschilderd en uitgebeiteld op rotsen en losse stenen, die opgestapeld worden tot muren en cairns, steenhopen.

Windpaard

De Tibetanen ervaren vijf elementen, vijf verschillende natuurkrachten: lucht, ether, vuur, water, en aarde. Deze elementen corresponderen met vijf kleuren, die ook de kleuren van de gebedsvlaggetjes zijn, in de volgorde blauw, wit, rood, groen en geel.

Ik ben een uitermate nieuwsgierig mens en wil altijd weten hoe iets gemaakt wordt, op welke plek, en wie de mensen zijn achter het product. Vandaar dat ik

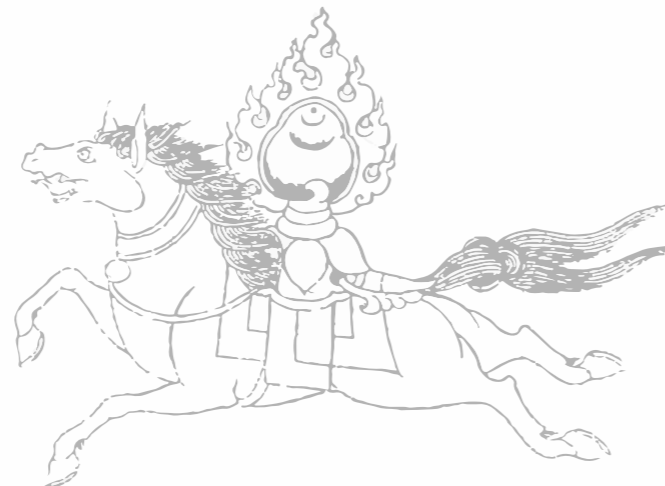
in Kathmandu al vragend via vrienden terecht kwam bij een bedrijfje in Boudha, de Tibetaanse wijk rond Boudnath, de grote stupa. Ze hadden wel oren naar mijn vraag, want ze roken handel en zeiden me achterop de motor te gaan zitten van de zoon des huizes.

Zo scheurden we over de weg naar een wijkje waar veel mensen bezig waren met allerhande textiele technieken zoals tapijten knopen en weven. We gingen ergens naar binnen en ik bevond me plots temidden van snorrende naaimachines, houten blokken, inkt, lange lappen en honderden opgerolde lung-ta, slingers gebedsvlaggetjes. Lungta is trouwens ook de naam van een van de populairste afbeeldingen op de gebedsvlag. Het Windpaard, symbool van het element aarde, van geel en van de wijsheid van de gelijkmoedigheid. Het Windpaard draagt het wensvervullend juweel op zijn rug. Met zijn vleugels is hij misschien nog wel sneller dan de wind ...

De zoon liet me diverse houten blokken zien met het Windpaard erop. Zijn vader, de eigenaar van de drukkerij was oorspronkelijk Thangkaschilder, maar omdat hij helemaal niet tevreden was over de kwaliteit van de gebedsvlaggetjes die hij overal gemaakt zag worden, hij vond ze veel te grof, zette hij zelf een drukkerij op. De drukblokken liet hij graveren bij goede houtsnijders, veel verfijnder. Hij heeft zo'n vijftig drukblokken in voorraad met twintig verschillende voorstellingen en afmetingen voor de diverse gelegenheden en feesten. Hij gebruikt krantendrukinkt, die volgens hem veel soepeler is dan acrylverf. De katoen komt uit India en wordt in Nepal geweven in lange lappen van honderden meters. Daarna volgt het proces van knippen, drukken, selecteren op stapeltjes van vijf, aan het plastic koord stikken, opvouwen en oprollen. En dat allemaal op een paar vierkante meter. Van hieruit gaan de vlaggetjes de wijde wereld in. Niet per Windpaard, maar met het vliegtuig! ♦

Tekst en foto's door **Ellis Mensinga**
Zij is oud-museumconservator Volkenkunde, reizigster, schrijfster, trouwambtenaar, kunstenaar en klankbrenger.

Stoffen in het interieur.
€ 39,95 bij o.a. BOL.com
ISBN 9789082683615
Uitgever Héléne Lesger Books

Er zijn boeken waar je als textielliefhebber en bibliofiel op slag verliefd op kunt worden. Zo'n boek is 'Stoffen in het interieur, een handboek' geschreven door Wilhelmine van Aerssen en Chris Halsey. De omslag is opvallend en kleurrijk. De rechterkant bestaat uit een gedrukte weergave van een stof uit de Royal Collection van Tricia Guild. Links staan de titel en de namen van de auteurs op een paarse achtergrond. De fraaie goudkleurige letters lijken machinaal geborduurd te zijn. Het boek is duidelijk met liefde en gevoel samengesteld door de uitgever, Héléne Lesger.

De omslag is natuurlijk niet onbelangrijk, maar de inhoud mag er ook zijn. Sfeervolle interieurfoto's van hedendaagse stoffenfabrikanten worden afgewisseld met bijvoorbeeld een historisch schilderij of een prent. De lezer kijkt mee in spinnerijen, weverijen en drukkerijen. Het boek bevat veel gedegen praktische informatie die handig is bij het kiezen van stoffen voor het interieur.

Chris Halsey was tot voor kort technisch directeur van Designers Guild, waar hij verantwoordelijk was voor de technische productie van de stoffen, behang en

accessoires. Wilhelmine van Aerssen is al jarenlang een begrip in Nederland. Ze was één van de eerste vrouwen die een agentschap in interieurstoffen begon in een toen nog door mannen gedomineerd vakgebied. De eerste fabrikant die Wilhelmine vertegenwoordigde in Nederland was Designers Guild, al snel gevolgd door het prestigieuze Osborne & Little. De showroom is een waar paradijs voor de stoffenliefhebber. Ieder merk heeft een eigen afdeling in de grote ruimte van het voormalige pakhuis. Klassiek met een moderne twist is te vinden bij Nina Campbell. Of kleurrijk chique in de interieurcollectie van Christian Lacroix. Nobilis, Ralph Lauren, William Yeoward of Nicolette Mayer zijn nog een paar namen om te noemen, de keuze en kleuren zijn overweldigend.

Wilhelmine vertelt dat ze vroeger graag borduurde. Haar liefde voor borduurwerk is duidelijk terug te zien in de collecties: met de Cornély machine geborduurde kussens of handwerk uit Vietnam of India. De stoffen en andere producten worden uitsluitend verkocht bij erkende dealers. Van tijd tot tijd worden de stalen en stofbanen echter opgeruimd en verkocht. Métier Magazine houdt u op de hoogte van de volgende verkoopdag. ♦

door **Marion van der Fluit**